

Myndigheten för
samhällsskydd
och beredskap

Brandsäkerhet i flerbostadshus

Brandsäkerhet – något att ta på allvar

Varje år omkommer cirka 120 personer i Sverige i bränder, de flesta av dem i samband med bränder i bostäder. Många enkla åtgärder kan vidtas för att förhindra brand och för att minska dess konsekvenser. Till exempel hade många av dem som omkommer i bostadsbränder överlevt om det funnits brandvarnare i bostaden.

Denna broschyr riktar sig till hyresvärdar, bostadsrättsföreningar och andra som äger, förvaltar eller hyr ut boende i flerbostadshus. Informationen beskriver kortfattat vilket ansvar olika parter har för brandskyddet. Den beskriver också de vanligast förekommande brandskyddsinstallationerna i sådana byggnader. Broschyren är tänkt som ett stöd i det systematiska brandskyddsarbetet som ska bedrivas i fastigheten och ger förslag på hur fastighetsägare kan arbeta med brandskyddet.

I broschyren finns också ett blad med information om brandskydd till de boende i huset. Bladet kan kopieras och delas ut till hyresgästerna.

Broschyren kan beställas eller laddas hem på www.msb.se. För frågor om brandsäkerhet i flerbostadshus, kontakta oss på telefon 0771-240 240.

En brand växer snabbt

Vanligtvis växer en brand långsamt den första minuten. Sedan kan förloppet gå väldigt fort. Bara på några minuter kan ett helt rum vara rökfyllt och i värsta fall över-tänt. Så snabbt kan inte räddningstjänsten vara på plats. Därför är det viktigt att ta brandsäkerheten på allvar. Följderna av en brand blir dessutom ofta kostsamma och besvärliga, även om man har försäkring.

Många små delar bidrar till ett bra brandskydd. Tidig varning, fungerande utrymningsvägar och omedelbar utrymning kan vara skillnaden mellan "bara en brand" och en katastrof.

Kort om regler

Vid ny- och ombyggnation av byggnader är det plan- och bygglagen och lagen om tekniska egenskapskrav som reglerar hur brandskyddet ska vara utformat. När en byggnad börjar användas blir det i första hand lagen om skydd mot olyckor som blir tillämplig för att ställa krav på byggnadens skydd mot brand. Denna lag kan, mot bakgrund av brandskyddet, även användas för att ställa krav på hur en byggnad används och på den verksamhet som finns där. Det finns också lagar som reglerar särskilda risker. I denna broschyr är det främst lagen om brandfarliga och explosiva varor som är berörd. Den innehåller bland annat säkerhetskrav för hanteringen av brandfarliga vätskor och gaser.

Vad innebär ansvaret för brandskyddet?

Ansvaret för brandskyddet innebär enligt lag¹ att i skäligen omfattning hålla utrustning för livräddning och släckning vid brand och vidta övriga åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand. Det kan exempelvis innebära att se till att byggnaden har brandvarnare, att underhålla byggnadens brandskydd och att informera de boende.

För ägaren innebär ansvaret också en skyldighet att arbeta med brandskyddet på ett systematiskt sätt, vilket finns beskrivet i Räddningsverkets allmänna råd (2004:3) om systematiskt brandskyddsarbete.

Ansvaret för brandskyddet ligger både på den som äger byggnaden, det vill säga fastighetsägaren eller bostadsrättsföreningen, och på dem som nyttjar byggnaden, exempelvis hyresgästerna. Lagen uttrycker inte hur ansvaret för brandskyddet ska delas upp mellan ägaren till fastigheten och de boende, men normalt sett svarar ägaren för åtgärder som hör till byggnaden och dess fasta tillbehör medan hyresgästen svarar för att lägenheten används på ett ansvarsfullt sätt.

Initiativet till att reda ut vem som ansvarar för de olika delarna i brandskyddet tas lämpligen av ägaren. Vissa delar av ansvarsfördelningen regleras förslagsvis i hyresavtal eller andra avtal. Där kan även villkor avseende brandskyddet specificeras. Förslag på vad som kan regleras i hyresavtalet presenteras på sidan 14.

Systematiskt brandskyddsarbete

Ett bra brandskydd består av flera olika delar och bygger på att alla parter, både ägare och användare av en byggnad, tar ansvar för det. För att säkerställa att samtliga delar i brandskyddet fungerar, behöver ett systematiskt brandskyddsarbete bedrivas. Det innebär att ta ett helhetsgrepp om brandskyddet och på ett systematiskt sätt arbeta både med att förebygga brand och att minska konsekvenserna vid en eventuell brand. Det innebär också att arbeta både med tekniska delar som byggnaden och brandtekniska installationer, samt med det organisatoriska brandskyddet som rutiner, utbildning till ansvariga på olika nivåer, information till de boende med mera. För att säkerställa god ordning på brandskyddet och brandskyddsarbetet behöver delar av det dokumenteras.

På nästa uppslag ges förslag på vad ett systematiskt brandskyddsarbete kan innehålla i ett flerbostadshus.

Skriftlig redogörelse för brandskyddet

Utöver det systematiska brandskyddsarbetet ska det för vissa byggnader även skickas in en skriftlig redogörelse för brandskyddet till kommunen. Det är ägaren till byggnaden som ansvarar för att skicka in redogörelsen. Den som bedriver verksamhet i byggnaden är skyldig att bistå ägaren de uppgifter han behöver för detta. Kravet på skriftlig redogörelse gäller vanligtvis inte byggnader som enbart innehåller bostäder. Inrymmer byggnaden en samlingslokal vilken används av fler än 150 personer samtidigt, ska dock en redogörelse upprättas för samlingslokalen. Bostadshus som är högre än 16 våningar omfattas också av kravet. En fullständig förteckning över byggnader som omfattas av kravet anges i MSB:s föreskrifter (SRVFS 2003:10) om skriftlig redogörelse för brandskyddet.

¹ Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, 2 kap 2 §.

Systematiskt brandskyddsarbete i flerbostadshus

Det systematiska brandskyddsarbetet i ett flerbostadshus behöver inte vara särskilt komplicerat. Det viktigaste är att utarbeta en ansvarsfördelning och skapa rutiner så att alla delar i brandskyddet tillgodoses.

Brandskyddspolicy

I ett större bostads- eller fastighetsbolag och i större bostadsrättsföreningar kan det vara lämpligt att ha någon form av policy för brandskyddet. Den kan exempelvis lyda så här:

"Alla som bor eller arbetar i fastighetsbolagets byggnader ska känna till hur de ska förebygga brand samt vad de ska göra om brand utbryter i egna lägenheten eller i byggnaden i övrigt. Brandcellsindelningen ska hållas intakt. Brandskyddsanordningarna ska kontrolleras regelbundet och hållas i brukbart skick. Fastighetsbolaget svarar för att lägenheterna förses med brandvarnare och de boende för att det finns fungerande batterier i dessa."

Ansvarsfördelning och organisation

Som tidigare nämnts måste ansvarsfördelningen mellan fastighetsägaren och de boende klargöras. För att ägaren ska kunna hantera sin del av brandskyddet behövs en tydlig ansvarsfördelning för detta i förvaltningen av fastigheten. Det är lämpligt att ägaren utser en brandskyddsansvarig, det vill säga någon som samordnar brandskyddet i byggnaden. Exempel på arbetsuppgifter för denne kan vara att se till att brandskyddet sköts enligt fastslagna rutiner och regler, att instruktioner för exempelvis kontroll av brandskyddsinstallationer finns och följs samt att de boende informeras om brandskyddet.

Det behövs också en tydlig ansvars- och uppgiftsfördelning för skötseln av byggnadens brandskyddsinstallationer. Denna fördelning bör också dokumenteras. Bland annat måste det vara uppgjort vem som kontrollerar och utför service på rökluckor i trapphus, vem som ansvarar för service av släckutrustning, vem man vänder sig till om man upptäcker en brist som behöver rättas till och så vidare. Vissa delar, exempelvis service på brandsläckare, kan ombesörjas genom serviceavtal med en entreprenör. Hur organisationen byggs upp beror på storleken på hyresvärdens organisation och byggnadens storlek. Är det en liten bostadsrättsförening kanske den samordningsansvarige för brandskyddet också är den som kontrollerar brandskyddsinstallationerna.

Ägarens reglering av brandskyddet

För att i möjligaste mån förebygga brand, bör det finnas särskilda villkor och rutiner för brandskyddet i byggnaden. Det är exempelvis lämpligt att reglera förvaring av material i trapphus, var man får röka, var och hur man får använda grillar och hur hushållens förvaring av brandfarliga varor får ske. I de fall det bedrivs verksamheter med särskilda risker i byggnaden, såsom arbete med vinkelslipar och svetsning eller hantering av brandfarliga varor, blir behovet av villkor särskilt stort.

Utbildning och information

En viktig del i ett systematiskt brandskyddsarbete är att alla berörda får utbildning och information om brandskyddet. Det kan exempelvis vara lämpligt att personer utsedda till brandskyddsansvariga går en grundkurs i systema-

tiskt brandskyddsarbete. Den som sköter drift och underhåll av brandskyddsinstallationerna måste ha tillräcklig kompetens för sin uppgift, antingen genom erfarenhet eller genom utbildning.

Det finns vanligtvis behov av att även informera de boende om brandskyddet i byggnaden. De behöver känna till de brandskyddsregler som gäller i byggnaden, exempelvis kring förvaring i trapphuset, grillning, rökning och förvaring av brandfarliga varor. Det är också lämpligt att informera om hur fastighetsbolaget arbetar med brandvarnare i bostäderna, hur de boende lämpligast går tillväga vid en brand i byggnaden, med mera. De boende uppmanas förslagsvis också att rapportera felaktiga branddörrar, blockerade utrymningsvägar, belysning vid utrymningsskyltar som inte fungerar eller om någonting förvaras olämpligt ur brandsynpunkt. Det måste på ett tydligt sätt framgå vem de ska rapportera till.

Information till de boende kan spridas på olika sätt. Vissa delar kan meddelas via anslag i trapphuset. Andra är mer lämpade för hyresavtalet eller för informationsblad som lämnas hos de boende i samband med inflyttning och sedan med viss regelbundenhet. Bland annat kan hyresvärden, exempelvis i adventstider, hjälpa till med påminnelser om att byta batterier i brandvarnaren och vikten av att vara försiktig med levande ljus. De boende kan också informeras om brandskydd vid hyresgästmöten eller möten med bostadsrättsföreningen.

Dokumentation

En av förutsättningarna för att ett mer omfattande systematiskt brandskyddsarbete ska fungera är att det dokumenteras. Meningen är att dokumentationen ska utgöra ett stöd i det systematiska brandskyddsarbetet, så att det blir god ordning på ansvarsfördelning, skötsel av brandskyddsinstallationer och information till de boende, hantverkare och så vidare. Dokumentationen behövs också för att säkerställa att kunskapen om brandskyddet och brandskyddsarbetet finns kvar om personal med brandskyddsansvar slutar eller styrelsen i en bostadsrättsförening byts ut. Vad som behöver dokumenteras, samt hur och i vilken omfattning, avgörs av den som förvaltar fastigheten, eventuellt i samråd med ägaren.

En viktig del i dokumentationen är någon form av beskrivning av byggnadens tekniska brandskydd. Syftet är att samla informationen om vilka brandskyddsinstallationer som finns i byggnaden, vilket är en förutsättning för att veta vilka installationer som ska kontrolleras och underhållas. Beskrivningen kan se olika ut. Ritningar där det byggnadstekniska brandskyddet framgår är ett bra underlag. Dessa kan kompletteras med enkla listor över vilka brandskyddsinstallationer som finns i byggnaden och var de är placerade.

Drift och underhåll

För att säkerställa att brandskyddsinstallationerna fungerar måste det vara god ordning på drift- och underhållsarbetet. Det behövs rutiner både för underhåll och för kontroll av driften av dem. Exempel på frågor som behöver redas ut är: Vilka installationer behöver kontrolleras och underhållas? Hur ofta ska det ske? Hur ska det gå till? Vem ansvarar för att utföra det? Hur journalförs kontrollerna? Hur rapporteras och åtgärdas brister som upptäcks vid kontrollerna?

Lämpliga intervall för underhåll och kontroller bestäms lämpligast efter diskussion med leverantören av brandskyddsinstallationerna.

För att kontrollen av installationerna ska ske på rätt sätt och för att kunna kontrollera att de genomförts, bör det finnas någon form av dokumentation för detta. Exempel på hur olika kontrollrutiner kan se ut och hur de kan journalföras finns sist i broschyren.

Kontroll och uppföljning

Det ingår också i ett systematiskt arbete att regelbundet, exempelvis vid bestämd tidpunkt årligen, följa upp hur brandskyddsarbetet fungerat och vid behov förbättra det. Skulle ett brandtillbud ske i fastigheten bör erfarenheterna från tillbudet tas tillvara för att förhindra att det händer igen. Åtgärder bör sedan snarast vidtas för att åstadkomma en förbättring. Hos en större hyresvärd kan det vara lämpligt att ha någon form av systematisk tillbudsrapportering. På så sätt fångas sådant upp som bara händer någon enstaka gång i respektive fastighet, men som sker upprepade gånger sett till hyresvärdens totala antal byggnader.

Eldstäder och rökkanaler

Bränder i bostäder är ofta eldstadsrelaterade. Därför är det viktigt att uppmärksamma säkerheten kring eldstäder. De boende behöver informeras om vad som gäller för de lokala eldstäder som finns i fastigheten, exempelvis kakelugnar och öppna spisar. Viktig information är om det får eldas i dessa, vad som i så fall får eldas, i vilken omfattning det får eldas och hur askan ska hanteras.

Felaktigt hanterad aska är en vanlig brandorsak. Här har golvet brunnit när aska från en kakelugn som det eldats i dagen före ställts i en plastpåse på golvet.

Om byggnaden värms upp med hjälp av en värmepanna bör rutiner för skötseln av pannan och pannrummet finnas och vara anslagna i pannrummet. Det bör framgå att det inte ska förvaras saker i pannrummet i onödan och aldrig något brännbart närmare än en meter från pannan. Det bör också anges att pannrumsdörren alltid ska vara stängd och hur nyuttagen aska ska hanteras. Askan ska förvaras i en obrännbar behållare med tättslutande lock, lämpligen ett plåtkärl, under minst fem dygn. Det är viktigt att kärlet placeras på ett obrännbart underlag.

Ansvar för utförandet av sotning och brandskyddskontroll ligger på kommunen. Kommunen och den som kommunen anlitar, ansvarar för att hålla reda på när sotning och brandskyddskontroll ska ske för varje fastighet. Fastighetsägaren måste dock anmäla om det sker ny- eller ombyggnation av eldstäder och rökkanaler. Anmälan ska också ske om omfattningen av eldningen markant ökar eller om byte av bränsleslag sker.

Vanliga brandskyddsinstallationer

Här beskrivs några av de brandskyddsåtgärder som kan vara aktuella i ett flerbostadshus.

Brandvarnare

En brandvarnare är en billig livförsäkring som varnar snabbt och räddar liv. En tidig upptäckt ger också större möjligheter att begränsa konsekvenserna av branden. I varje bostad ska det finnas minst en fungerande brandvarnare. Finns det någon hörselskadad i bostaden måste behovet av tidig larmning vara tillgodosett även för denne. Det kan exempelvis ske genom att brandvarnaren förses med särskild ljus- eller vibrationsfunktion. En brandvarnare täcker cirka 60 kvadratmeter. Är lägenheten större än så behöver fler brandvarnare installeras. Om bostaden har flera våningsplan bör det finnas brandvarnare på varje våning. Enligt Räddningsverkets allmänna råd om brandvarnare i bostäder, är det lämpligt att ägaren till byggnaden ser till att

brandvarnare installeras, men att de boende sedan själva ansvarar för att regelbundet prova att den fungerar och byta batterier vid behov.

Det ska finnas minst en uppsatt och fungerande brandvarnare i varje lägenhet. Billigare liv- och egendomsförsäkring är svårt att hitta.

Utrymningsvägar

Grundkravet för bostäder är att det alltid ska finnas två av varandra oberoende utrymningsvägar. Är en väg spärrad måste det finnas ett alternativ. I hus med upp till åtta våningar utgör normalt trapphuset den ena utrymningsvägen. Den andra utgörs oftast av en balkong eller ett fönster som räddningstjänsten kan nå med stegutrustning.

I hus med fler än åtta våningar finns oftast bara en utrymningsväg och den utgörs av trapphuset. Då finns särskilda krav på utformningen av trapphuset så att rök och brandgaser inte ska kunna spridas.

Det är viktigt att dörrar till trapphuset, såsom lägenhets-, vinds- och källardörrar, sluter tätt och att dörrstängarna mot vind och källare fungerar. Det är också viktigt att trapphus alltid hålls fria från brännbara föremål som barnvagnar, tidningspapper och kartonger eftersom sådan förvaring ökar risken för anlagda bränder. Vid en brand bildas stora mängder rök som försvårar utrymningen. Vid en brand måste kanske trapphuset användas av både räddningspersonal och de boende som utrymmer. Samtidigt som det är mycket folk kan det vara dåliga siktförhållanden med mörker och mycket rök. Då är framkomligheten livsviktig och därför får inga föremål förvaras så att de kan hindra en utrymning.

Utrymningssäkerheten är viktig i alla typer av utrymnen. Även från tvättstugor ska det finnas två vägar ut. En enda utrymningsväg är godtagbart endast om tvättstugedörren leder direkt till gata eller motsvarande.

I vinds- och källarutrymnen förväntas människor enbart vistas tillfälligt. Här räcker det i de flesta fall med en utrymningsväg. Om det bara finns en utrymningsväg får aldrig avståndet till vinds- eller källartrappan vara mer än 30 meter.

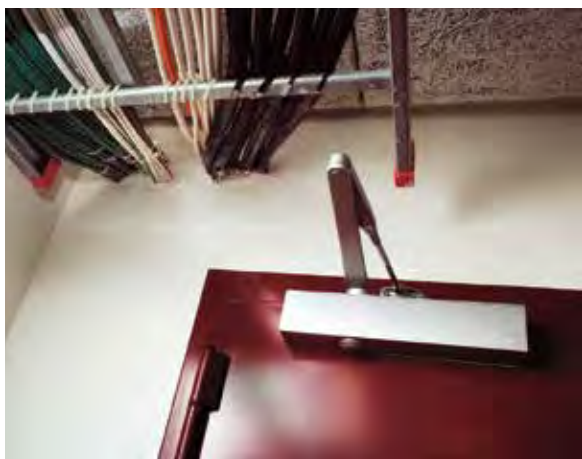
Utrymningsskyltar och nödbelysning

Utrymningsskyltar är till för att vägleda utrymmande personer mot utgångarna. I flerbostadshus krävs sådana normalt bara i tvättstugor och källare där dagsljusinsläppet inte räcker för att man ska hitta ut om lamporna släcks. Utrymningsskyltarna bör ha inbyggd belysning som fungerar också vid strömbortfall och som även belyser dörren.

I trapphus i flerbostadshus med fler än åtta våningar ska det finnas nödbelysning. Denna tänds om den vanliga belysningen slutar fungera, exempelvis vid strömbrott, och säkerställer att man ser tillräckligt bra för att utrymma.

När det brinner får det inte uppstå tveksamheter kring var man kan ta sig ut. Utrymningsvägar måste vara tydligt markerade.

Hål som tas upp i brandcellsgräns, för till exempel dragning av ledningar, måste tätas ordentligt. Dörrstängare får inte hakas av.

Det är mycket viktigt att branddörrar hålls stängda. De får inte ställas upp med kilar eller dylikt.

Gamla spegeldörrar är vackra men ger inget bra brandskydd. Skyddet kan dock förbättras genom att man förstärker dörrarna på insidan.

Brandbegränsningar

Ett flerbostadshus är indelat i olika utrymmen mellan vilka en brand inte ska kunna sprida sig vidare inom en viss tid. Indelningarna kallas brandceller. Varje lägenhet ska vara en egen brandcell och dimensionerad för att stå emot brand- och rökspridning mellan lägenheterna i minst en timme. Dörrarna mellan de olika brandcellerna kallas branddörrar och är specialgjorda för att stå emot brand. Oftast är alla dörrar som vetter mot trapphuset branddörrar, såsom dörrar mot lägenheter, källare och vindar. För att brandspridningen ska hindras är det viktigt att dessa hålls stängda. Det är därför dörrar till vind och källare ofta är försedda med dörrstängare. Branddörrar, med undantag för lägenhetsdörrar, bör försees med skyltar som uppmanar till att hålla dörrarna stängda.

Hål som görs i brandcellernas väggar, exempelvis för dragning av el eller vatten, måste brandtätas ordentligt. Det är viktigt att tätningen sker på fackmannamässigt sätt, annars mister brandväggen sin funktion och rök och brand kan spridas genom otätheten.

Observera att brandsäkerheten i äldre trähus vanligtvis är mycket sämre eftersom dörrar och väggar inte är utformade för att klara en brand på samma sätt som i nyare byggnader. Exempelvis kan en brand snabbt ta sig genom en tunn spegeldörr i trä. Har dörren dessutom glasrutor, kan branden sprida sig ännu fortare. I sådana hus är brandskyddet särskilt viktigt. Eventuellt bör förstärkningsåtgärder övervägas. En sådan kan vara att byta ut eller förstärka lägenhetsdörrarna.

Tips: Om byggnaden har brandsektionerad vind är det en bra idé att ha skyltar med texten "Sektionering på vinden" uppsatta på fasaden där sektioneringarna finns. Då ser räddningstjänsten direkt var de är.

En vattenslang i styv plast är lätt att hantera och finns alltid på plats.

Släckutrustning

Släckutrustning är en viktig del av brandskyddet. Vilken typ av utrustning som är lämpligast varierar från fall till fall. Först och främst bör det finnas en handbrandsläckare i varje lägenhet. För bostäder rekommenderar MSB pulver-släckare på minst 6 kg och med effektivitetsklass 43A 233BC.

Det kan också vara lämpligt att ha släckutrustning i garage och tvättstuga och i vissa fall också i trapphuset, i källaren och på vinden.

Garage förses lämpligast med pulver-släckare eftersom pulver är effektivt mot motorbränder. En sådan fungerar på de flesta typer av bränder och kan användas även för övriga utrymmen. Handbrandsläckare riskerar att bli stulna. Vill man ha släckutrustning i allmänna utrymmen kan vattenslang på rulle i ett fast skåp vara ett bra alternativ.

Räddningsvägar ska hållas snöröjda och fria från andra hinder.

Räddningsväg

Eftersom utrymning i vissa fall måste ske via balkong eller fönster, finns det ibland särskilda räddningsvägar i anslutning till fastigheten. Dessa är till för att till exempel en stegbil ska kunna komma fram. För att räddningstjänsten ska kunna bistå med utrymningen och kunna göra en effektiv släckinsats måste räddningsvägarna vara framkomliga. Containers, låsta bommar och tillfälligt parkerade bilar får inte bli ett problem vid en akut situation. Därför är det viktigt att räddningsvägarna alltid är väl uppmärskade och fria från hinder samt att de hålls snöröjda under vintern.

Är det tveksamt om räddningstjänsten kan komma intill fastigheten med sina höjdfordon för att bistå med utrymning, bör räddningstjänsten kontaktas för samråd.

Övriga brandtekniska installationer

Många flerbostadsfastigheter har ytterligare någon form av brandtekniska installationer. En sådan är stigarledningar som ofta finns i trapphus och som används av räddningstjänsten vid en insats för att de ska slippa dra brandslangar i trapporna. Det kan också vara rökluckor eller fläktar som används för att få ut brand- och rökgaser ur exempelvis trapphus, källare och garage. Det är viktigt att rökluckor hålls fria och varken blockeras inifrån eller utifrån, exempelvis med skräp eller parkerade bilar. Busskar intill rökschakt bör hållas nerklippta för att minska risken för antändning om lågor slår ut genom luckorna vid en brand. För att rökluckor, stigarledningar och liknande snabbt ska kunna upptäckas bör de skyltas med brandredskapsskyltar. Det är vanligt att underhållet av dessa anordningar glöms bort. Se till att det finns rutiner för underhåll och kontroll av dem så att de fungerar när det väl behövs.

I trapphus utgörs brandventilationen ibland av vanliga öppningsbara fönster. Det är viktigt att se till att lekande barn inte kan falla genom dessa. För att hindra olyckor kan exempelvis ett utvändigt galler användas.

I stigarledningen i luckan på fasaden kan räddningstjänsten koppla in vatten. Inne i trapphuset finns sedan uttag där slangar kan anslutas.

Via stigarledningen i trapphuset får räddningstjänsten vattenförsörjning utan att behöva dra slangar hela vägen från bottenvåningen.

I taket syns en röklucka. Sådana används för att få ut brand- och rökgaser. Det är vanligt att de inte fungerar på grund av att underhållet blivit eftersatt. Se till att rökluckorna provas regelbundet, förslagsvis med något års mellanrum.

Rökluckor öppnas vanligen med hjälp av en vev i trapphuset.

Brandfarliga varor i flerbostadshus

Vissa ämnen är så brandfarliga att det finns särskilda bestämmelser för hur de får hanteras och förvaras. Ämnena kallas brandfarliga varor och exempel på sådana är gasol, acetylen, T-Röd, bensin, aceton, förtunning, koncentrerad spolarvätska, tändvätska, diesel och eldningsolja. De flesta sprayburkar hör också hit. Hur hantering och förvaring av brandfarliga varor ska ske, styrs av föreskrifter från MSB och tidigare Sprängämnesinspektionen.

För hushåll gäller att man endast får förvara brandfarliga varor för hushållets behov. Behöver hushållet förvara mer än 100 liter brandfarlig vätska (bil med reservdunk inte inräknat), mer än 60 liter gasol eller mer än fem liter acetylen

krävs tillstånd från byggnadsnämnden i kommunen. Lämpligaste stället att förvara exempelvis gasflaskor är ute på balkongen (ej inglasad). För att skydda behållarna från väder och vind är det bra om de i så fall förvaras i ett skåp.

Nedan presenteras en sammanställning över MSB:s regler och rekommendationer om förvaring av brandfarlig vara i flerbostadshus.

Ett alternativ kan vara att fastighetsägaren ställer i ordning ett särskilt förråd, endast avsett för förvaring av brandfarliga varor. Då kan de boende ha brandfarliga vätskor och gasol där. Fastighetsägaren ansvarar för tillståndet för förrådet.

Förvaring av brandfarliga varor

Vindsförråd	Ingen förvaring får ske.
Varje lägenhet	Sprayburkar och gasolflaskor av högst 5 liters storlek. Brandfarlig vätska i behållare av högst 10 liters storlek.
Ej inglasad balkong	Gasolflaskor i högst P11 storlek (26 liter). Brandfarlig vätska i behållare av högst 25 liters storlek. Förvara gärna behållarna i ett skåp så att de skyddas från väder och vind. Är balkongen inglasad räknas den som en del av lägenheten.
Garage i bottenplan	Fordon med tank och reservdunk. Ingen brandfarlig gas eller vätska.
Fristående gemensamhetsgarage	Fordon med tank och reservdunk. Ingen brandfarlig gas. Brandfarlig vätska i lös behållare, förutsatt att den är oåtkomlig för obehöriga.
Källarförråd	Ingen förvaring får ske.
Hobbylokal*	5 liter acetylen. 1 gasolflaska P11. 25 liter brandfarlig vätska.

* Fristående hobbylokal eller lokal som är brandtekniskt avskilt från övriga utrymmen i lägst brandteknisk klass EI 30.

Annat som är viktigt att tänka på

Anlagda bränder är vanligare än man tror

En vanlig orsak till att det brinner i flerbostadshus är anlagd brand. Många anlagda bränder startar i källare, soprum, trapphus och vindar. Genom att hålla gångarna på vindar och källare samt trapphus fria från brännbart material och genom att hålla dörrar till sådana utrymmen låsta, minskar risken. Tänk också på att inte placera fasta papperskorgar intill väggar av brännbart material.

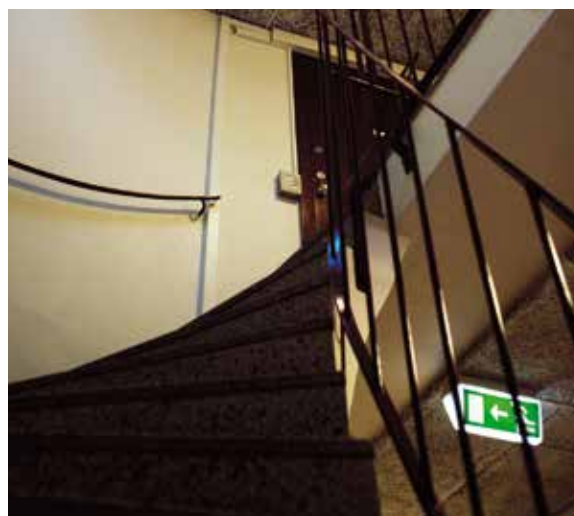
Bränder anläggs ofta i containers. Vid en fullt utvecklad containerbrand blir det ofta höga lågor och stark strålningsvärme och risken för brandspridning är stor. Därför är det viktigt att tänka på placeringen av containers även om de bara är tillfälligt uppställda, exempelvis vid renoveringsarbeten. En öppen container på gatan bör alltid stå minst sex meter från en husfasad eller utskjutande tak. Om containern är täckt av obrännbart material och alltid är låst eller på annat sätt hindrar tillträde för obehöriga, kan avståndet kortas till fyra meter.

Skydd mot skador efter åsknedslag

Många fastigheter har problem med att elektroniken i exempelvis hissar, ventilation, modem och faxar blir överspänningsskadade vid åska. Sådana skador kostar stora pengar. De kan också leda till brand i apparater och annan utrustning, ibland lång tid efter att blixten slagit ner. Överspänningsskador förebyggs lämpligast genom att låta en elinstallatör sätta in fasta överspänningsskydd där el-, bredbands-, kabelteve- och teleledningar kommer in i fastigheten. På det sättet jordas överspänningarna bort och hela byggnadens el- och teleinstallationer skyddas på en gång. Det finns inga krav på att installera den här typen av skydd, men kostnaderna för att göra det är oftast betydligt lägre än att i en oskyddad fastighet laga skadorna i efterhand.

Gemensamma lokaler som lånas eller hyrs ut

Inom många bostadsbolag finns det lokaler som lånas eller hyrs ut till de boende, exempelvis för fester eller andra arrangemang. Vid sådan uthyrning är det viktigt att information om brandskyddet inte glöms bort. I samband med

Håll trapphuset fritt från brännbart material och sådant som är i vägen vid en utrymning.

uthyrningen är det lämpligt att den som hyr ut lokalen för en dialog med hyresgästen om hur brandskyddet är tänkt att fungera när det gäller utrymningsvägar, tillåtet antal personer, eventuella larm med mera. I vissa fall kan det också vara lämpligt att tillsammans gå igenom lokalen/lokalerna innan de tas i bruk för arrangemanget. Det bör också finnas någon form av skriftlig brandskyddsinformation och checklista till hyresgästen. Sådana bör också vara uppsatta i lokalen.

På www.msb.se finns en broschyr med tips och råd om brandskyddet vid tillfällig uthyrning av samlingslokaler.

Exempel på sådant som kan regleras i hyresavtal eller andra avtal

Brandvarnare

Fördelning av ansvaret för uppsättning och skötsel av brandvarnare mellan ägare och hyresgäster.

Förvaring i allmänna utrymmen och i förråd

Att hyresgästen inte får förvara brännbart material såsom barnvagnar, kartonger eller dylikt i utrymningsvägar.

Att hyresgästen inte heller får förvara cyklar, rollatorer etcetera på ett sätt som hindrar utrymning. Eventuella regler för var mopeder och motorcyklar får förvaras.

Att hyresgästen endast får förvara brandfarliga och explosiva varor på angivet sätt och i angivna mängder.

Hänvisning kan också göras till lagen om brandfarliga och explosiva varor och föreskrifter meddelade med stöd av lagen.

Heta arbeten

Om, och i så fall på vilka villkor, de boende får utföra så kallade "heta arbeten" i byggnaden, exempelvis svetsning och arbete med sliprondell. Hur sådant får ske är ofta reglerat i fastighetsägarens försäkringsvillkor.

Grillning

Hur får grillning exempelvis på balkong ske? En kolgrill är som regel inte lämplig att använda på balkonger, medan elgrillar normalt är godtagbara om inte grannarna störs.

Förslag på kontrollrutiner

Ett sätt att hålla ordning på brandskyddsinstallationerna är att numrera utrustningen och föra kontrolljournaler utifrån numreringen, se exempel nedan. På samma sätt kan journaler upprät-

tas för övriga installationer. För att samla informationen används exempelvis en pärm med en flik för varje journalkategori. På nästa sida finns ytterligare förslag på kontrollrutiner.

Kontrolljournal handbrandsläckare

Kontrollen ska genomföras varje månad
Punkt F kontrolleras en gång per år

A	Finns på avsedd plats
B	Är oskadd och plomberad
C	Är lätt åtkomlig och ej blockerad
D	Är fylld och har rätt tryck
E	Är utmärkt med väl synlig skylt
F	Ärlig service av fackman

Datum: 19/2 2006

Signatur: E. Ek

Nr	Placering	A	B	C	D	E	F	Kommentar
1	I trapphuset	X	X	X	X	X	X	
2	I tvättstugan	X	X	X	-	X	X	Behövde fyllas, utbytt 20/2

Exempel på kontrollblad för handbrandsläckare.

Utrymningsvägar – kontroll varje månad

- ☐ Utrymningsväg och väg till utrymningsväg, till exempel trapphus, är inte blockerad.
- ☐ Dörr i utrymningsväg är lätt öppningsbar och nödöppningsbeslag fungerar.
- ☐ Utrymningsväg är utmärkt med skyltar.
- ☐ Genomlyst/belyst skylt lyser och nödljusfunktionen fungerar.
- ☐ Utrymningsväg är fri från brännbart material.

Brandcellsgräns – kontroll varje månad

- ☐ Dörr/port är försedd med dörrstängare alternativt hålls låst.
- ☐ Dörrstängare fungerar.
- ☐ Dörr är inte uppställd med kil eller dylikt.
- ☐ Dörr sluter tätt, fallkollen går i lås ordentligt.
- ☐ Genomföringar i brandcellsgräns, till exempel rör och kabeldragning, är tätade med godkänt tätningsmaterial.

Ordning och reda – kontroll varje månad

- ☐ Skräp och emballage förvaras på avsedd plats.
- ☐ Sopkärl/containers är placerade så att en brand inte kan spridas till intilliggande byggnader.
- ☐ Inga blinkande lysrör.

Brandgasventilation – kontroll varje år

- ☐ Rökluckor öppnar.
- ☐ Frånluftsfläktar startar.
- ☐ Tilluftsfläktar startar/öppningar öppnas.
- ☐ Styr- och reglerfunktioner fungerar.

Brandvarnare – information varje år, förslagsvis inför advent

- ☐ Uppmaning till hyresgästerna att byta batteri i brandvarnaren. Hjälp bör erbjudas dem som har svårighet att klara detta själva.
- ☐ Påminnelse om att då och då prova att brandvarnaren och batterierna fungerar.

Viktig information från MSB:

Skydda ditt hem mot bränder

De allra flesta som dör i bränder, dör i bostadsbränder. Ofta är det vardagliga saker som orsakar bränderna, till exempel en glömd platta på spisen, levande ljus eller rökning. Här kommer lite information om vad du kan göra för att öka brandsäkerheten hemma hos dig.

✓ Brandvarnare – ett måste

En brand kan växa oerhört fort. Eftersom bränder är ljudlösa i början kan det vara svårt att upptäcka dem i tid. Därför ska det finnas minst en uppsatt och fungerande brandvarnare i varje lägenhet - en bra livförsäkring som inte kostar mer än en hundralapp. Är lägenheten större än 60 m² bör du ha flera brandvarnare. Det ska också finnas minst en på varje våningsplan i bostaden. Tänk på att ljudet måste höras ordentligt, till exempel bakom stängda sovrumsdörrar. Prova brandvarnaren en gång i månaden och när du har varit bortrest. Ta för vana att byta batteri en gång om året. Brandvarnare åldras. Därför behöver de bytas ut ungefär vart tionde år.

✓ Ha släckutrustning hemma

Eftersom bränder växer snabbt, bör alla ha en handbrandsläckare hemma. För bostäder rekommenderar MSB pulversläckare på minst sex kilo med effektivitetsklass 43A 233BC.

✓ Annat som är bra att tänka på

- Glömda stearinljus orsakar många bränder. Släck alltid ljusen när du lämnar rummet. Använd brandsäkra och stabila ljusstakar och ställ ljusen på säkert avstånd från gardiner och annat brännbart. Lämna inte barn, eller husdjur som går lösa, ensamma med levande ljus.
- Se till att TV:n står luftigt. Ha aldrig dukar, blommor eller levande ljus på den.
- Dra ut kontakten ur kaffekokare, hårtorkar och liknande när de inte används.

- Låt inte disk- och tvättmaskiner eller torktumlare vara igång när du sover eller går hemifrån.
- Håll rent från brännbart material på och runt om spisen. Rengör spisfläkten då och då. En brand i en bortglömd kastrull kan lätt ta sig upp i en igenfettad spisfläkt och vidare i huset.
- Se till att små barn aldrig får tag i tändstickor, cigarettändare och dylikt.
- Rök aldrig i sängen eller någon annanstans där du riskerar att somna.
- Se till att glödlampor och spotlights inte kommer åt något brännbart. Använd skyddskåpor på lampor i garderober och andra platser där brännbart material kan komma i kontakt med lampan.
- Byt blinkande lysrör omedelbart och byt samtidigt glimtändaren.
- Var rädd om elsladdar så att de inte kläms och skadas. Byt dem om de är trasiga.
- Håll trapphuset rent från brännbart material och sådant som står i vägen vid en utrymning.
- Minska risken för anlagda bränder genom att hålla dörrar till källare och vindar låsta. Förvara inte heller brännbart material intill fasaden eller i trapphuset.
- Förvara aska från öppen spis och liknande i metallkärl med lock i minst fem dygn efter att den har brunnit ut. Sedan kan den slängas bland övriga sopor.
- I din lägenhet får endast mindre mängder brandfarliga vätskor, till exempel lösningsmedel, spolarvätska och bensin, och gaser förvaras utan tillstånd från byggnadsnämnden. Gasolflaskor får rymma högst fem liter och behållare med brandfarlig vätska högst tio liter. Lämpligaste stället att förvara varorna är ute på balkongen (ej inglasad), gärna i ett skåp. Vid sådan förvaring får behållarna vara större.
- Förvara inga fyrverkerier eller brandfarliga vätskor och gaser i källaren eller på vinden.

Om det börjar brinna

✓ Agera direkt

Eftersom en brand kan växa fort gäller det att agera direkt. Det är när branden fortfarande är liten som man har chans att släcka själv. Tänk igenom före hur du ska bete dig och ta dig ut om det börjar brinna. Grundregeln är:

RÄDDA – VARNA – LARMA – SLÄCK

✓ Brand i kläder

Om det brinner i någons kläder – se till att snabbt få ner personen på golvet. Om man står upp eller springer runt sprider sig branden snabbare och dessutom ökar risken för brännskador i andningsvägarna. Släck elden genom att slänga en filt eller liknande över personen. Täta till mot kroppen från huvudet och neråt så att branden kvävs. Det är viktigt att det du släcker med är gjort av naturmaterial. Konstfibrer, som till exempel fleece, tar lätt eld.

✓ Brand i kastrull

Skulle det börja brinna i en kastrull, flytta den från plattan och kväv branden med ett lock. Använd aldrig vatten om det brinner i margarin eller olja, då "exploderar" det brinnande fett. Det blir en våldsam brandspridning och du kan bli allvarligt brännskadad.

✓ Brand i TV

Vid brand i TV:n, dra ut kontakten. Släck med en handbrandsläckare eller genom att hälla på vatten.

✓ Annan brand

Är branden liten, försök att släcka, men ta inga onödiga risker. Finns handbrandsläckare till hands: ryck ur sprinten, närma dig branden i låg ställning och spruta mot det som brinner, inte mot lågorna. Håll dig under röken.

✓ När du inte kan släcka själv

Har du ingen möjlighet att släcka på ett säkert sätt är det viktigaste att du snabbt tar dig ut. Stäng dörren till rummet där det brinner och stäng också lägenhetsdörren när alla kommit ut. Annars sprids röken ut i trapphuset. Larma 112 och varna grannarna.

✓ Brand på annan plats i flerbostadshuset

Stanna kvar i lägenheten. En lägenhetsdörr står normalt emot en brand i cirka 30 minuter. Våta handdukar hjälper till att täta runt dörren och i brevinkastet. Gå aldrig ut i ett rökigt trapphus och använd aldrig hissen vid brand. Larma 112 och påkalla uppmärksamhet genom fönstret eller balkongen.

✓ Behövs hjälp – larma 112

Behövs hjälp, ring 112. Då hamnar du hos en larmoperatör på SOS-centralen. För att få den bästa och snabbaste hjälpen - svara på operatörens frågor om vad som har inträffat, var det har hänt, vilket telefonnummer du ringer ifrån och så vidare. Hjälpen blir inte försenad för att du svarar på många frågor. När du pratar med en operatör, larmar en annan samtidigt räddningstjänsten och skickar den till platsen. Möt upp när hjälpen kommer för att visa vägen och spara tid.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB)
651 81 Karlstad Tel 0771-240 240 www.msb.se
Publ. nr MSB 0090-09 - Mars 2011